

AU-2110

M.A. (Part—I) Examination

SANSKRIT

Darshan (Philosophy)

Paper—III

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचना :—सर्वान् प्रश्नान् स्वीकृत्वा समुचितम् ।
(तर्कसंग्रह)

1. (A) अधोलिखितेषु केषामपि त्रयाणां सत्रकरणं विवरणं लिखत :— 18
 - (1) शीतस्पर्शवत्य आपः ।
 - (2) ज्ञानाधिकरणमात्मना ।
 - (3) असाधारणं कारणं करणम् ।
 - (4) अनुमितिकरणमनुमानम् ।
 - (5) आप्तवाक्यं शब्दः ।
- (B) अधस्तनेषु कयोरपि द्वयोः टिप्पणीं लिखत :— 12
 - (1) पञ्चकर्माणि ।
 - (2) तेजः ।
 - (3) सविकल्पकम् ।
 - (4) समवायि कारणम् ।
2. 'द्रव्यगुणकर्तृतामान्य विशेषसमवायाभावाः सप्तपदार्थाः ।' स्पष्टीकृतम् । 10

अथवा

लिङ्ग त्रिविधम् — अन्वयव्यतिरेकि केवलान्वयि केवलव्यतिरेकी चेति । स्पष्टीकृतम् ।

(वेदान्तसारः)
3. (A) अधोलिखितेषु केषामपि त्रयाणां सत्रकरणं विवरणं विधेयम् :— 12
 - (1) एवभूतः प्रमाताऽधिकारी शान्तो दान्तः' इत्यादि श्रुतेः ।
 - (2) इदमज्ञानं सन्नष्टि-व्यष्टयभिराप्रायेणैकमनेकमिति च व्यवहियते ।

- (3) सूक्ष्मशरीरानि सप्तद्रव्यायव्यति लिङ्गशरीरानि ।
 (4) अथाधुनाहं प्रज्ञास्मृत्यनुभवक्यार्थं उच्यते ।
 (5) वाच्यः प्राणानलयातौदानमनान् ।
 (B) अधस्तनेषु कयोरपि द्वयोः टिप्पणीं लिखत :—

8

- (1) पंथीकरण प्रक्रिया ।
 (2) विज्ञानमयकोश ।
 (3) जहदजहल्लक्षणा ।
 (4) निर्विकलक समाधिः ।

4. तत्राधुनान्धोनामधिकारिविषयसम्बन्धप्रयोजनानि । विशदीकुरुत ।

10

अथवा

एतेषां पुरादीनानां तत्त्वमुच्यते । स्पष्टीकुरुत ।

(सांख्यकारिका)

5. (A) अधोलिखितेषु केषामपि त्रयाणां विवरणं कुरुत :—

15

- (1) दुष्प्रत्यभिधाताज्जिज्ञासा तदवयवत कै हेतौ ।
 दृष्टे साऽपार्थं चैक्येकन्तात्यन्त तोऽभावात् ।।
 (2) मूलप्रकृतिः विकृतिर्नहदाधः प्रकृतिविकृतयः सप्त ।
 ओऽश्नन्तु विकारे न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुषः ।।
 (3) संयतपरार्थत्वात् त्रिगुणविपर्ययादधिष्ठानात् ।
 पुरुषोऽस्ति भोक्तृभावात् कैवल्यार्थं प्रवृत्तेश्च ।।
 (4) पुरुषस्य दर्शनार्थं कैवल्यार्थं तथा प्रधानस्य ।
 नद्वन्द्ववदुभयोरपि संयोगन्तकृतः सगः ।।
 (5) शब्दादिषु पञ्चानानालोचनानात्रिभ्यते वृत्तिः ।
 वचनानविहरणोन्मत्तान्द्रश्च पञ्चानान् ।।

- (B) अधस्तनेषु कयोरपि त्रयोः टिप्पणीं लिखत :—

15

- (1) प्रकृतिः ।
 (2) अभावः ।
 (3) सत्कारिवादः ।
 (4) कैवल्यम् ।